

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

КОРОВІЙ ЯРОСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

УДК 005.591.6:007.2:338.436-026.16 “71” (100) (043.3)

**ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ
СЕКТОРІ У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ
ГЛОБАЛЬНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Вінниця – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Орехова Тетяна Вікторівна,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса,
декан економічного факультету.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Яценко Ольга Миколаївна,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
професор кафедри міжнародної
торгівлі і маркетингу;

доктор економічних наук, професор
Михайлова Любов Іванівна,
Сумський національний аграрний університет,
професор кафедри менеджменту.

Захист відбудеться «13» травня 2021 року о 15⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.051.03 у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького національного університету імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий «12» квітня 2021 року.

В. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

М. В. Савченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний глобальний розвиток характеризується зростаючими тенденціями, що впливають на продовольчу безпеку, бідність і голод, сталість сільського господарства та продовольчих систем, а отже, на перспективи сталого розвитку в цілому: загальний попит на продукти харчування продовжує зростати, і відбуватиметься це в умовах збільшення дефіциту природних ресурсів та важливих змін у структурі попиту на продукти харчування та сільськогосподарську продукцію. Зміна клімату та посилення конкуренції за природні ресурси продовжуватимуть сприяти деградації та дефіциту природних ресурсів, з негативним впливом на засоби виробництва сільськогосподарської продукції та продовольчу безпеку людей. Динамічні трансформації сільськогосподарського сектору відбуваються в більшості країн з низьким рівнем доходу, що матиме вплив на системи сільськогосподарського виробництва, зайнятості, харчування та міграції, що ставить світове суспільство перед викликом знайти способи для подальшого розвитку за цих умов.

Таким чином, серед основних викликів, що стоять перед міжнародною та національною політикою розвитку країн у контексті глобального сталого розвитку одним з основних є сталий розвиток продуктивності сільського господарства для задоволення зростаючого попиту, підвищення ефективності використання ресурсів у всьому світі, щоб задовольнити зростаючий та мінливий попит на продовольство, а також зупинити деградацію навколишнього середовища. Впровадження інноваційних стратегій підприємствами агропромислового сектору є основним рушієм зростання продуктивності та сталого використання ресурсів.

Вагомий внесок у дослідження проблеми інноваційного розвитку підприємств агропромислової сфери було зроблено такими вітчизняними і зарубіжними науковцями, як: Л. Антонюк, С. Барлей (S. Barley), Д. Белл (D. Bell), Е. Брінйолфссон (E. Brynjolfsson), Дж. Вейсс (J. Weiss), В. Волтер (W. Walter), А. Воронкова, Р. Гордон (R. Gordon), П. Девід (P. David), П. Друккер (P. Drucker), Т. Кочан (T. Kochan), Р. Кован (R. Cowan), О. Кузьмін, Ф. Маклуп (F. Machlup), Л. Михайлова, Т. Ноелле (T. Noyelle), І. Нонака (I. Nonaka), Ю. Пимошенко, М. Портер (M. Porter), Л. Прусак (L. Prusak), П. Ромер (P. Romer), П. Снеллман (P. Snellman), Т. Стенбек (T. Stanback), І. Тараненко, Х. Такеучі (H. Takeuchi), Л. Хітт (L. Hitt), Д. Форей (D. Foray), О. Яценко та інші.

Проблемам глобального сталого розвитку присвячені роботи таких вчених, як: Д. Лук'яненко, Т. Орехової, Б. В. Буркинського, Л. Г. Мельник, Б. Є. Патона, В. Я. Шевчука, М. Г. Чумаченка та багатьох інших.

Незважаючи на численні наукові праці як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, потребують подальшого наукового опрацювання питання інноваційних трансформацій, які відбуваються в агропромисловому секторі у контексті викликів глобального сталого розвитку, що зумовило вибір теми дисертаційної роботи, постановку мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики наукових досліджень кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса: «Формування міжнародної конкурентоспроможності регіону на основі інноваційно-інвестиційної моделі розвитку» (номер держреєстрації

0113U003659, 2013–2017 рр.), у межах якої було удосконалено теоретико-методологічні засади дослідження напрямів впровадження певних типів інновацій в рамках реалізації інноваційних стратегій агропромислових підприємств; «Формування конкурентних стратегій національних виробників в сучасній парадигмі глобального економічного середовища» (номер держреєстрації 0118U002395, 2018–2020 рр.), у межах якої запропоновано таксономію зв'язків між стратегіями агроінновацій, типами інновацій, що впроваджуються відповідно до кожної стратегії, та викликами проблем глобального сталого розвитку, на які відповідає кожна із наведених у систематизації інноваційних стратегій.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методологічних засад дослідження інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі та розробка науково-практичних рекомендацій щодо міжнародної та державної політики забезпечення їх відповідності викликам глобального сталого розвитку.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено і реалізовано такі завдання:

- узагальнити теоретико-методологічні підходи до дослідження сутності та природи інновацій;
- систематизувати генезис розвитку інноваційної теорії;
- визначити напрями впливу інноваційних трансформацій в агропромисловій сфері на досягнення Цілей сталого розвитку;
- дослідити сучасні виклики глобального сталого розвитку для світового агропромислового сектору;
- визначити тренди розвитку тенденції на міжнародних агропродовольчих ринках;
- узагальнити напрями впливу інноваційного розвитку в агропромисловому секторі як фактора забезпечення глобального сталого розвитку;
- дослідити проблеми сталого розвитку агропромислового сектору економіки України;
- розробити підходи формування напрямів державної та міжнародної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі;
- запропонувати алгоритм моделювання впливу інноваційної діяльності в агропромисловому секторі на забезпечення глобального сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі у контексті викликів глобального сталого розвитку.

Предметом дослідження є теоретичні засади дослідження інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі у контексті викликів глобального сталого розвитку, а також й організаційно-економічні важелі міжнародної та державної політики забезпечення відповідності інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі викликам глобального сталого розвитку.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи слугували положення сучасної економічної теорії, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері дослідження проблем міжнародних економічних відносин, зокрема інноваційних трансформацій у контексті викликів глобального сталого розвитку.

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи: теоретичного узагальнення, діалектичний, індукції та дедукції, аналізу, синтезу, групування, абстрагування, експертних опитувань, статистичні методи, методи кластерного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу, порівняльного аналізу, системно-динамічного моделювання.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні матеріали та публікації комісій ООН, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, а також Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України, монографічна та періодична література, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад дослідження інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі та розробці науково-практичних рекомендацій щодо міжнародної та державної політики забезпечення їх відповідності викликам глобального сталого розвитку.

Основні наукові результати, що характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому:

удосконалено:

концепт моделі інноваційного розвитку виробництва агропромислових підприємств у контексті глобального сталого розвитку, який включає такі основні детермінанти, як: інтенсифікацію способів виробництва, зменшення витрат та споживання ресурсів, забезпечення робочими місцями населення відсталих районів, включення до глобальних ланцюгів створення вартості індивідуальних підсобних та фермерських господарств, що має безпосередній вплив на результативність процесу досягнення таких Цілей сталого розвитку, як подолання бідності, голоду, розвиток інновацій та інфраструктури, скорочення нерівності, відповідальне споживання та виробництво, пом'якшення наслідків зміни клімату, захист екосистем суші;

теоретико-методологічні засади дослідження напрямів впровадження певних типів інновацій у межах реалізації інноваційних стратегій агропромислових підприємств, а саме, ґрунтуючись на висновку, що сучасний напрям теорії інновацій розглядає сутність та природу інновацій як системний, динамічний, нелінійний процес із залученням низки взаємодіючих суб'єктів, потоків знань між акторами, пов'язаний із очікуваннями майбутніх розробок технологій, політичними і регуляторними ризиками, та інституційними структурами; а також визначенні специфіки особливостей інновацій, притаманних агропромисловому виробництву, що виявляються у вигляді сукупності науково-технічних, технологічних, організаційно-управлінських, екологічних і соціальних змін, запропоновано таксономію зв'язків між стратегіями агроінновацій, типами інновацій, що впроваджуються, та викликами проблем глобального сталого розвитку, на які відповідає кожна із наведених у систематизації інноваційних стратегій;

угруповання країн за моделями інноваційного розвитку агропромислового сектору і відповідного впливу на їх сталий розвиток, яке отримано шляхом застосування методу кластерного аналізу, в результаті якого визначено кластер країн з високо інноваційним агропромисловим сектором, що характеризується високим рівнем врожайності, низькою часткою витрат на ресурси, високим рівнем витрат на інновації, та відповідно – високими стандартами життя населення;

дістали подальшого розвитку:

підтвердження гіпотези, про вплив інноваційних стратегій агропромислових підприємств, спрямованих на збільшення продуктивності виробництва, зменшення витрат та ощадливе використання природних ресурсів, збереження продуктивності земельних та водних ресурсів, інтеграцію індивідуальних підсобних та фермерських господарств до глобальних ланцюгів створення вартості на глобальний сталий розвиток. Застосування кількісного економіко-математичного інструментарію за авторським алгоритмом довело наявність тісного зв'язку між збільшенням витрат на інновації у групі країн з передовою моделлю розвитку агропромислового комплексу із показниками їх сталого розвитку, а також дало можливість змодельовати оптимальний рівень витрат на інновації з метою таргетування таких показників сталого розвитку, як викиди CO₂ та тривалість життя;

підходи до формування напрямів державної та міжнародної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі, а саме: комплекс *політичних* (вдосконалення врядування та узгодженість політики формування довіри до інституцій; удосконалення політики та регуляторних процесів задля сприяння інвестиціям; впровадження ефективної політики конкуренції, у тому числі у харчовому ланцюгу; ефективне та перспективне планування стратегії розвитку та підтримки сільської інфраструктури, спираючись на оцінку (майбутніх) потреб; впровадження гнучкої політики праці та імміграції, сприяння переміщенню робочої сили в райони з високим попитом, полегшення доступу сезонним працівникам); *економічних* (сприяння доступу до фінансових інструментів управління ризиками у сільському господарстві та інноваціях; державна підтримка інвестицій у сфері досліджень і розробок в агропромисловому секторі; запровадження екологічних субсидій та податків; надання цільової інвестиційної підтримки інноваціям зі стійкими результатами; здійснення державних та державно-приватних інвестицій у розвиток сільської інфраструктури та послуг зв'язку); *правових* (гармонізація політики та нормативних актів з метою покращення стійкості; аудит результативності екологічного регулювання сільського господарства; удосконалення управління природними ресурсами шляхом посилення екологічних законів та нормативних актів); *адміністративних важелів* (забезпечення поліпшення функціонування агропродовольчих ринків; поширення доступу до знань агровиробників щодо можливостей розвитку експортного потенціалу; сприяння розвитку торгівлі за допомогою цифрових технологій; сприяння доступу до ринку капіталу шляхом надання інформаційної підтримки; спрощення управління та координації між міністерствами та рівнями управління; створення умов для розвитку професійної та вищої сільськогосподарської освіти, а також консалтингових послуг).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в процесі дослідження теоретичні результати стали основою формування рекомендацій щодо міжнародної та державної підтримки інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі у контексті викликів глобального сталого розвитку.

Основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження впроваджено:

на міжнародному рівні: у діяльності Міжнародного сільськогосподарського кластеру «Дністер» при формуванні стратегії розвитку партнерств між

вітчизняними виробниками аграрної продукції та підприємствами країн ЄС (акт про впровадження № 52 від 13.10.2020 р.) – визначено автором концепт моделі інноваційного розвитку виробництва агропромислових підприємств у контексті глобального сталого розвитку;

на національному рівні: у діяльності Інституту економіки промисловості НАН України – при підготовці наукової доповіді «Європейський дослідницький простір: компаративний аналіз інституційних передумов та шляхи інтеграції України» в межах НДР «Стратегічні напрями інтеграції України до науково-освітнього та інноваційного просторів ЄС: науково-інституційний супровід» (0120U100988, 2020–2021 рр., надіслано до Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейський союзом, лист № 127/к-203 від 22.06.2020 р., довідка про особистий внесок № 380 від 11.11.2020 р.);

на регіональному рівні: у діяльності Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації (акт про впровадження результатів № 07-01.12/7678 від 26.10.2020 р.) – визначено автором угруповання країн з передовою моделлю інноваційного розвитку агропромислового сектору і відповідного впливу на їх сталий розвиток, що отримано шляхом застосування методу кластерного аналізу, Департаменту міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 2142/01 від 15.10.2020 р.) – розвинуто підходи до формування системи важелів державної та міжнародної політики стимулювання сталого інноваційного розвитку в агропромисловій сфері;

на рівні підприємств: у практичній діяльності ТОВ «АгронаФрут Україна» (довідка про впровадження № 147 від 28.10.2020 р.) – підтверджено гіпотезу про вплив інноваційних стратегій агропромислових підприємств на глобальний сталий розвиток, а також запропоновано автором модель розрахунку оптимального рівня витрат на інновації з метою максимізації показників сталого розвитку.

Результати досліджень також використовуються у навчальному процесі Донецького національного університету імені Василя Стуса при викладанні освітнього компонента «Topical issues of international economic relations» освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» (довідка № 108/01.1.3-43 від 05.11.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором особисто. Усі результати, викладені в дисертаційній роботі, одержані здобувачем самостійно і знайшли відображення в наукових публікаціях автора. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом самостійної роботи здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися та отримали схвалення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (м. Вінниця, 2017, 2020 р.); «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» (м. Вінниця, 2020 р.).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 7 наукових праць загальним обсягом 3,2 д.а., з яких особисто автору належить 2,94 д. а., у тому числі 1 колективна монографія, 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, 2 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 3 публікації за матеріалами науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 309 сторінок. Робота містить 31 таблицю, 57 рисунків, з них 1 рисунок займає 1 повну сторінку, 10 додатків на 82 сторінках, список використаних джерел із 182 найменувань на 18 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 208 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, висвітлено особистий внесок здобувача; надано інформацію про апробацію, публікації та структуру роботи.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження розвитку інновацій в агропромисловому секторі економіки»** узагальнено теоретико-методологічні підходи до дослідження сутності та природи інновацій; систематизовано генезис розвитку інноваційної теорії; визначено напрями впливу інноваційних трансформацій в агропромисловій сфері на досягнення Цілей сталого розвитку.

Сучасна архітектура інноваційного процесу є системою, що складається з акторів, які взаємодіють як через ринкові механізми, так і через потоки знань та вплив всередині інституційної структури, що створює стимули для різних типів інновацій.

Систематизація складових генезису розвитку інноваційної теорії дала можливість визначити, що її сучасний етап формується у площині теорій «технологічних інноваційних систем», «технологічних переходів» та «багаторівневої перспективи», що розглядають технологічні зміни за межами лінійної моделі інновацій, фокусуючись на ролі агентів процесу та розподілених механізмів навчання в умовах технологічних змін.

Визначено, що інноваційною стратегією є інкременталістський, функціональний, заздалегідь визначений план, що регулює розподіл ресурсів на різні типи інновацій з метою досягнення загальних корпоративних стратегічних цілей компанії, і, система прийняття рішень, яка спрямовує компанію на те, коли і як вона повинна вибірково відмовитися від минулого та / або змінити свою корпоративну стратегію та цілі, щоб зосередитися на бізнесі майбутнього.

Автором зазначено, що зважаючи усвідомлення інноваційного процесу в агропромисловому секторі як розробки, впровадження та дифузії сукупності науково-технічних, технологічних, організаційно-управлінських, екологічних і соціальних змін, що відбуваються з метою підвищення продуктивності цього сектору, а також враховуючи те, що основним фактором виробництва в агропромисловому секторі є земля, а основним споживачем, на якого орієнтовна його продукція, є все населення світу, інноваційні стратегії агропромислових підприємств мають безпосередній вплив на спроможність людства у вирішенні основних проблем глобального сталого

розвитку: подолання бідності, голоду, розвиток інновацій та інфраструктури, скорочення нерівності, відповідальне споживання та виробництво, пом'якшення наслідків зміни клімату, захист екосистем суші.

У роботі запропоновано таксономію (рис. 1), що визначає зв'язки між стратегіями агроінновацій, типами інновацій, що впроваджуються відповідно до узагальнених автором типів стратегій агроінновацій, та викликами проблем глобального сталого розвитку.

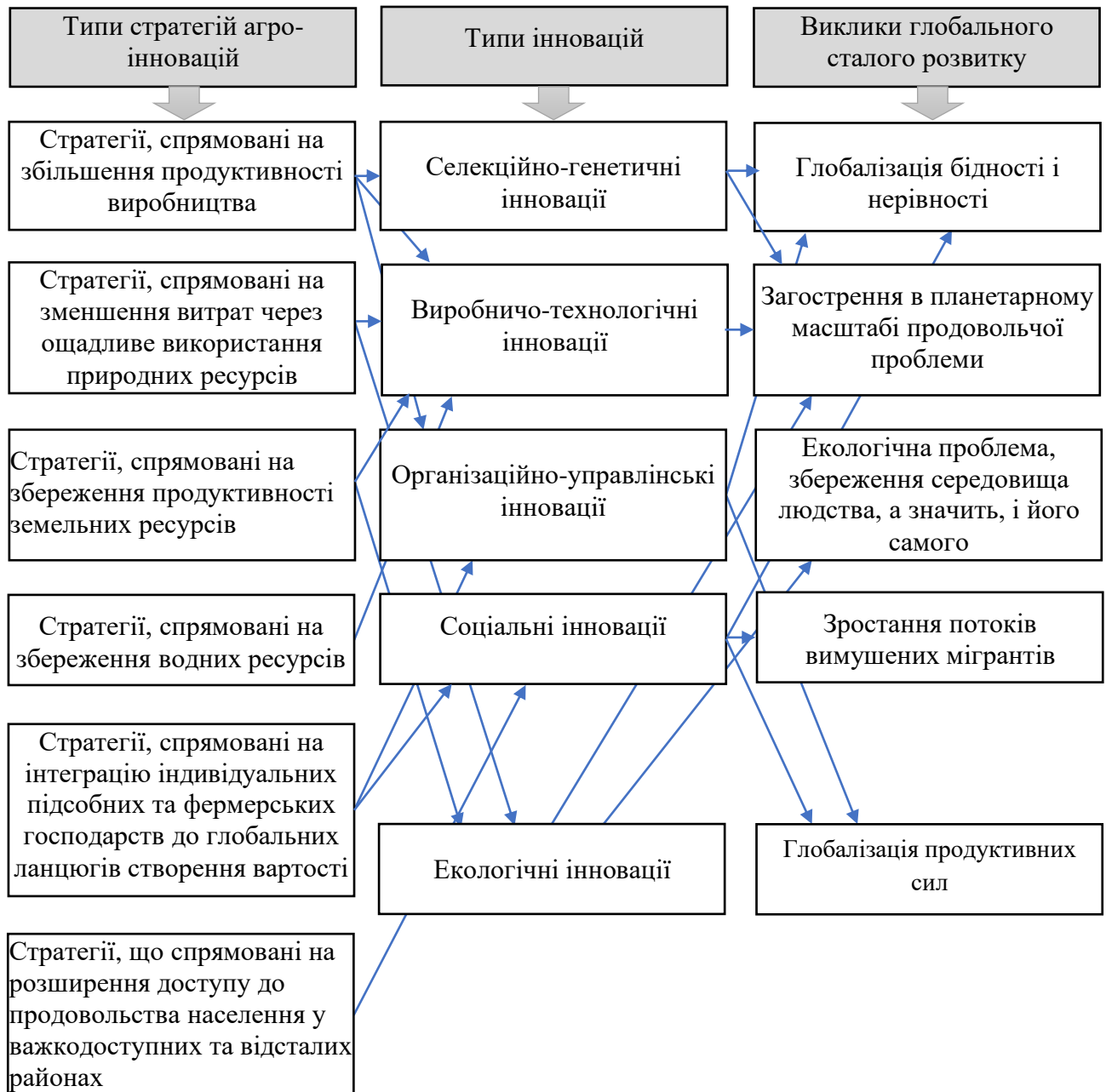

Рис. 1. Таксономія зв'язків між стратегіями агроінновацій та вирішенням проблем глобального сталого розвитку

У другому розділі «Аналіз тенденцій інноваційного розвитку світового агропромислового сектору у контексті викликів глобального сталого розвитку» досліджено сучасні виклики глобального сталого розвитку для світового агропромислового сектору; детерміновано тренди розвитку тенденції на

міжнародних агропродовольчих ринках; узагальнено напрями впливу інноваційного розвитку в агропромисловому секторі як фактора забезпечення глобального сталого розвитку.

У роботі визначено, що в умовах динамічного зростання населення світу загальний попит на продукти харчування продовжує зростати, збільшується дефіцит природних ресурсів та відбуваються важливі зміни у структурі попиту на продукти харчування та сільськогосподарську продукцію. Зміни клімату та посилення конкуренції за природні ресурси сприяють деградації та дефіциту природних ресурсів, що має негативний вплив на засоби виробництва сільськогосподарської продукції та продовольчу безпеку людей. Значний темп урбанізації у країнах з низьким рівнем доходу визначає загальну динаміку загострення глобальної продовольчої проблеми. Динамічні трансформації сільськогосподарського сектору, що відбуваються в більшості країн з низьким рівнем доходу, матимуть значний вплив на системи сільськогосподарського виробництва, зайнятості, харчування та міграції, що ставить світове суспільство перед викликом пошуку моделі подальшого розвитку за цих умов.

Висока і зростаюча нерівність стримує прогрес у напрямі викорінення бідності. Покладання бідних людей на сільське господарство, а також висока частка їхніх витрат на продовольство у бюджетах домогосподарств, роблять неефективні моделі розвитку сільського господарства запорукою бідності та голодування. Розв'язання проблеми сільської бідності вимагає заходів для підвищення продуктивності та рентабельності сільського господарства, забезпечення зв'язку між фермерами та міжнародними ринками, забезпечення ефективного розширення сільськогосподарських консультаційних послуг, доступу до якісної освіти, диверсифікації економіки сільської діяльності, підтримки створення робочих місць та адекватних механізмів соціального захисту.

Визначено, що швидкі зміни та переходи в продовольчих системах все частіше ставлять виклики до ефективності національних та міжнародних систем управління, а також до цілеспрямованих відповідей їх політики. Для підвищення продуктивності сільського господарства та сприяння інноваціям задля сталого сільського господарства та продовольчої безпеки потрібно більше інвестицій у сільське господарство та агропромислові системи, включаючи збільшення витрат на дослідження та розробки.

З початку нового тисячоліття країни з високим і нижчим за середній рівнем доходу разом збільшили свою частку в глобальному експорті агропродовольчих товарів з близько 25 відсотків у 2001 році до 36 відсотків у 2018 році. Країни з високим та нижчим за середній рівнем доходу в середньому експортують більше продовольства, ніж імпортують, враховуючи добре розвинену та експортно-орієнтовану переробну галузь. Експорт країн з низьким рівнем доходу характеризується більшою часткою сільськогосподарських товарів, оскільки вони спеціалізуються на виробництві сировини, а їх харчова промисловість відносно менш розвинена.

Найбільша частка в експорті та імпорті продовольчої продукції, а також в експорті та імпорті сільськогосподарської продукції припадає на країни з високим доходом на душу населення (рис. 2).

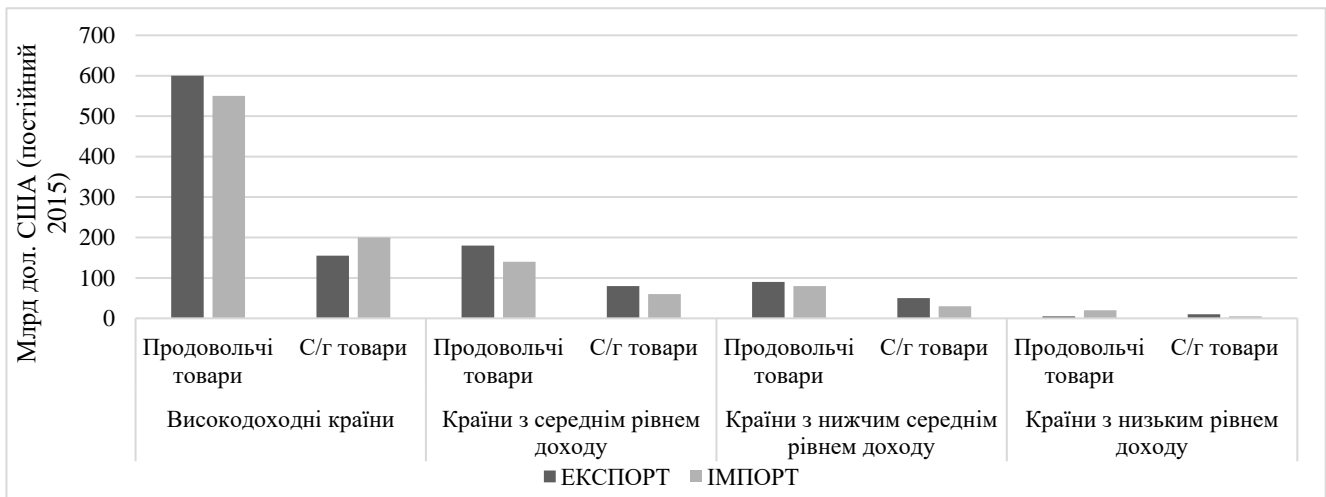

Рис. 2. Експорт та імпорт за країнами, класифікованими в групах за рівнем доходу, середній 2016–2018 рр.

Протягом періоду 1995–2018 років експорт продовольства зростав швидше в середньому на 3,4 відсотка, тоді як обсяги сільськогосподарських товарів зростали середньорічними темпами на 1,9 відсотка.

До 10-топ лідерів з експорту сільськогосподарської продукції входять країни ЄС (частка у світовому експорті у 2019 р. – 36,9 %), експорт за межі ЄС яких становить 12,6 % у світовому експорті, США (9,3 %), Бразилія (5,0 %), Китай (4,6 %), Канада (3,7 %), Тайланд (2,4 %), Індонезія, Аргентина, (по 2,4 %), Індія (2,1%), Мексика (2,0%). На десятку топ-експортерів світу у 2019 році припадало 69,6 % світового експорту сільськогосподарської продукції та 69,7 % експорту продуктів харчування. Ті ж самі країни входять до десятки лідерів з експорту продуктів харчування. При цьому слід зазначити, що за останні 19 років спостерігалось поступове зменшення частки в обсягах світового експорту розвинутих країн світу на користь країн, що розвиваються.

Спостерігаються виражені відмінності в експортних орієнтаціях країн: у той час, як країни Європи та Центральної Азії, Східної Азії та Тихоокеанського регіону, як правило, торгують з іншими країнами в межах свого регіону, країни Південної Азії, Латинської Америки та Карибського басейну, Африки на південь від Сахари, Північної Америки, а також Близького Сходу і Північної Африки є більш глобально орієнтованими.

З метою дослідження впливу інноваційного розвитку та розвитку агропромислового сектору країн на їх сталий розвиток у роботі було проведено угруповання країн – найбільших експортерів агропромислової продукції (Аргентина (ARG), Австралія (AUS), Бразилія (BRA), Болгарія (BGR), Канада (CAN), Китай (CHN), Колумбія (COL), Естонія (EST), Німеччина (DEU), Індія (IND), Індонезія (IDN), Японія (JPN), Південна Корея (KOR), Латвія (LVA), Мексика (MEX), Нідерланди (NLD), Румунія (ROU), Швеція (SWE), Швейцарія (CHE), Тайланд (THA), Туреччина (TUR), Україна (UKR), США (USA) та ЄС (EUU)) за низкою показників (індекс виробництва продуктів харчування (X1), індекс виробництва доданої вартості у галузях сільського господарства, лісництва та рибництва на

душу співробітників галузі (X2), індекс виробництва доданої вартості у галузях сільського господарства, лісництва та рибництва у % до ВВП (X3), урожайність (X4), частка сільськогосподарських угідь (X5), викиди CO₂ (X6), ВВП на душу населення (X7), витрати на інновації (X8), тривалість життя жінок (X9), тривалість життя чоловіків (X10)) з використанням методу кластерного аналізу (рис. 3).

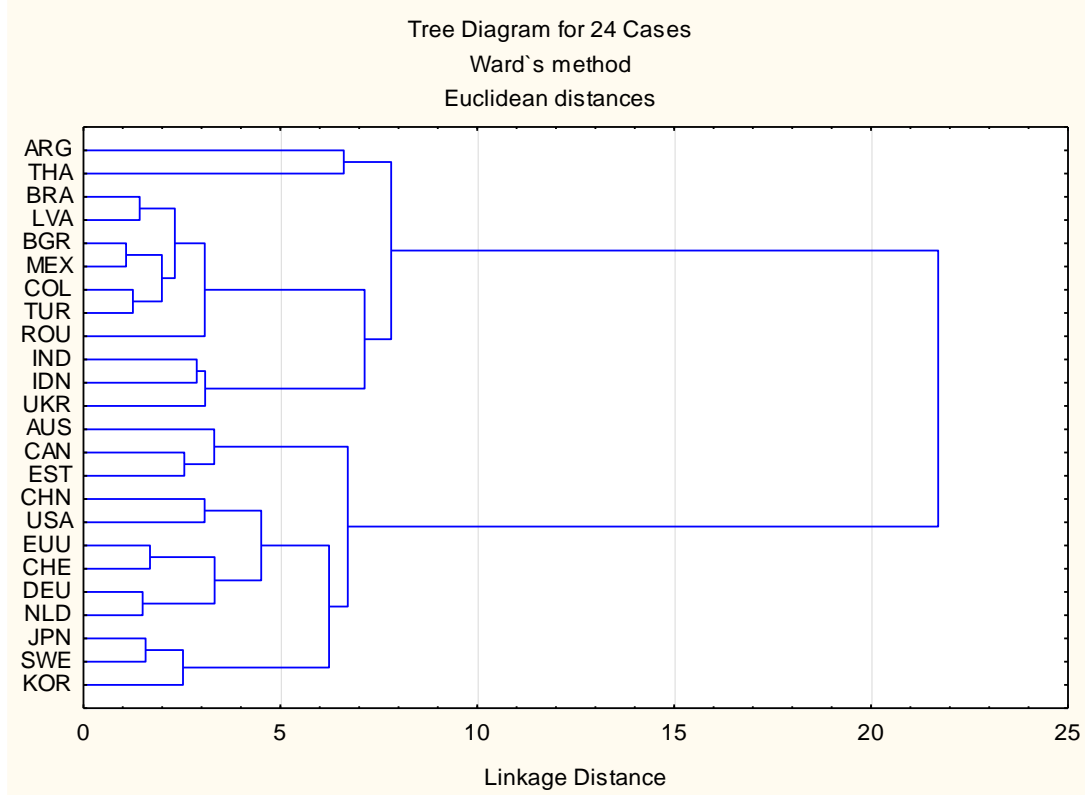

Рис. 3. Дендрограма кластеризації 24 країн за обраною сукупністю показників за 2019 рік

У результаті проведеного дослідження було визначено три кластери країн, що характеризуються різними моделями інноваційного розвитку агропромислового сектору і відповідного впливу на їх сталий розвиток: кластер 1 (Аргентина, Бразилія, Болгарія, Колумбія, Індія, Індонезія, Латвія, Мексика, Румунія, Тайланд, Туреччина, Україна), до якого входять країни з переважно аграрною економікою, що розвивається за екстенсивним шляхом розвитку з низьким рівнем врожайності, високими показниками частки сільськогосподарських угідь, низьким рівнем витрат на інновації, та відповідним низьким рівнем тривалості життя населення і ВВП на душу населення; збільшення витрат на інновації не має ефективного впливу на зростання доданої вартості у галузях агропромислового виробництва в цій групі країн; кластер 2 (Німеччина, Японія, Корея, Нідерланди, Швеція, Швейцарія), до якого входять країни з високо інноваційним агропромисловим сектором, який не має системоутворювального значення у загальній структурі економіки, проте характеризується високим рівнем врожайності, низькою часткою витрат на ресурси, високим рівнем витрат на інновації, та відповідно – високими стандартами життя населення: тривалістю життя, ВВП на душу населення; доведено, що збільшення витрат на інновації у цій групі країн має тісний зв'язок із показниками сталого розвитку; кластер 3 (Австралія, Канада, Китай, Естонія,

США), до якого входять країни з індустріальною та постіндустріальною структурою економіки, з високою кількістю населення, відповідно – з екстенсивною моделлю розвитку агропромислового сектору, з високими стандартами життя населення, проте з високими показниками навантаження на екосистему.

Таким чином, моделі інноваційного розвитку агропромислового сектору країн, що входять до другого кластеру, було покладено в основу подальшого дослідження «кращих практик» формування напрямів державної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі.

У третьому розділі «Механізми забезпечення Інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі відповідно до викликів глобального сталого розвитку» досліджено проблеми сталого розвитку агропромислового сектору економіки України; узагальнено світовий досвід формування драйверів інноваційного розвитку в агропромисловому секторі; запропоновано підходи до моделювання впливу інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі на забезпечення глобального сталого розвитку.

Інноваційна активність підприємств агропродовольчого сектору економіки України є вкрай низькою. Левову частку капітальних інвестицій великих підприємств сільськогосподарства (96 %) у 2019 році було спрямовано на матеріальні активи – з них 0,5 % інвестиції у землю, 1,3 % – в наявні будівлі та споруди, 19 % – у будівництво та перебудову будівель, 52 % – у машини та обладнання. Тільки 4 % капітальних інвестицій великих підприємств було спрямовано у нематеріальні активи, з них 0,09 % – у концесії, патенти, ліцензії, торговельні марки і аналогічні права, 2 % – у придбання програмного забезпечення. Схожі тенденції спостерігаються по середніх та малих підприємствах агропродовольчого сектору – 97 % та 99 % капітальних інвестицій середніх та малих підприємств відповідно у сільському господарстві у 2019 році було спрямовано на матеріальні активи – з них по 2 % – на наявні будівлі та споруди, 26 % та 13 % відповідно – на будівництво та перебудову будівель, 60 % та 79 % відповідно – на машини та обладнання. Тільки 3 % та 5 % відповідно капітальних інвестицій середніх та малих підприємств було спрямовано у нематеріальні активи, в тому числі у концесії, патенти, ліцензії, торговельні марки і аналогічні права, а також придбання програмного забезпечення.

Придбання машин та обладнання є основною формою залучення інновацій у сільськогосподарський сектор. Враховуючи той факт, що на середні та малі підприємства припадає сукупно 95,2 % доданої вартості, створення державної системи стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності у галузі сільського господарства є нагальною. Аналогічні тенденції спостерігаються і у структурі капітальних інвестицій у харчовій галузі.

Україна є одним із провідних виробників та експортерів сільськогосподарської продукції. Частка сільськогосподарської продукції у загальному обсязі експорту товарів України різко зросла після 2014 року, і з 2015 року по теперішній час в середньому становить 34,6 %. Частка готової харчової продукції у загальній структурі товарного експорту після 2014 року в середньому становить 7,32 %, що майже у 5 разів менше за частку сільськогосподарської продукції. Це свідчить про низьку додану вартість продукції вітчизняного агропромислового сектору на зовнішніх ринках (рис. 4).

Рис. 4. Динаміка частки сільськогосподарської продукції та продукції харчової галузі у структурі експорту товарів України, 2013–2019 рр., %

Проведене в роботі емпіричне дослідження шляхом експертного опитування засвідчило, що підприємства агропромислового сектору підтримують необхідність впровадження інновацій, основними мотивами чого є: можливість зменшення витрат у майбутньому, зростання продуктивності праці, можливість виходу на нові ринки, зростання прибутків у майбутньому. Основними обмеженнями у цьому напрямку є фінансові кошти, доступ до інформації про передові технологічні рішення, брак комунікацій, потреба у розвитку компетентностей робітників сектору в інноваційній сфері, організації виробництва та управління, управлінні змінами та інноваціями, використанні сучасних засобів механізації.

У більшості розглянутих країн, що відносяться до другого кластеру з високо інноваційним агропромисловим сектором, уряди заохочують інноваційну діяльність у приватному секторі, в тому числі шляхом сприяння розвитку ринків знань та захисту прав інтелектуальної власності, надання прямих або непрямих фінансових стимулів, участі у державно-приватному партнерстві, надання інформації та обміну результатами публічних досліджень, нарощування потенціалу консультаційних послуг для фермерських господарств, удосконалення політики та регуляторних процесів для сприяння інвестиціям; продовження вдосконалення врядування та узгодженість політики й формування довіри до інституцій.

Основними каналами або сферами стимулювання інноваційного розвитку підприємств агропромислового сектору є такі (рис. 5): економічна стабільність та довіра до інституцій, які є важливими для залучення довгострокових інвестицій в економіку; залучення приватних інвестицій, що, в свою чергу, вимагає прозорого і передбачуваного середовища; нарощування фізичного і людського потенціалу, що дозволяє надавати основні державні послуги та розвивати навички, необхідні у виробництві продовольчої продукції та сільському господарстві; політика, що забезпечує прямі стимули для інновацій; структурні зміни, а також зміни у підходах до використання природних ресурсів у сільському господарстві.

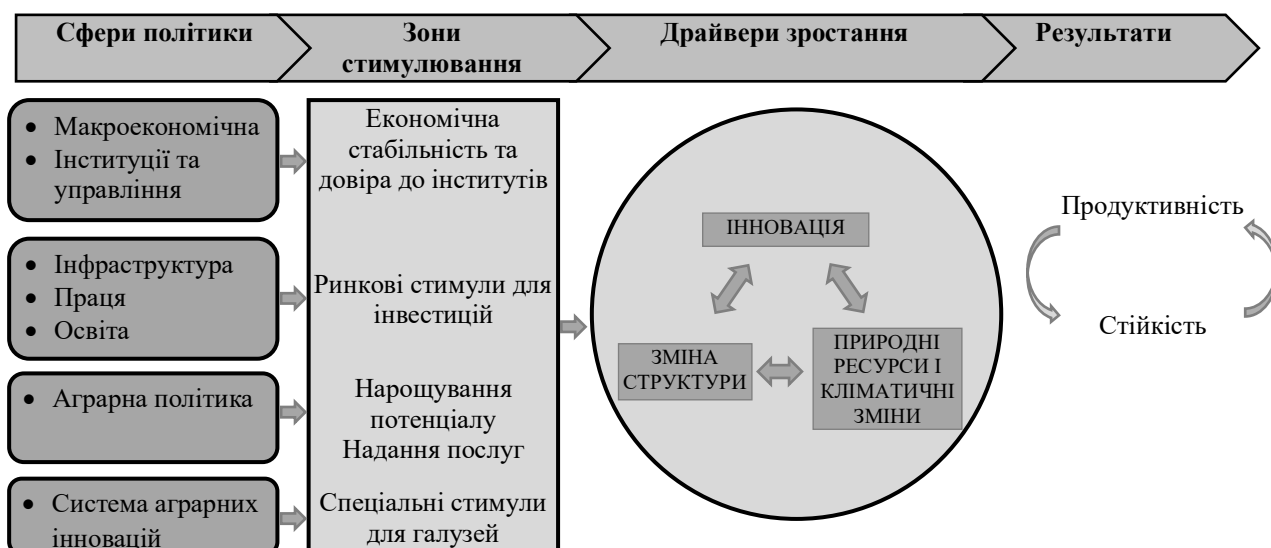

Рис. 5. Драйвери політики інновацій, продуктивності та стійкості у сільському господарстві та агропродовольчому секторі

Запропоновані в роботі підходи до формування напрямів державної та міжнародної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі (рис. 6) включають комплекс *політичних* (вдосконалення врядування та узгодженість політики формування довіри до інституцій; удосконалення політики та регуляторних процесів задля сприяння інвестиціям; впровадження ефективної політики конкуренції, у тому числі у харчовому ланцюгу; ефективне та перспективне планування стратегії розвитку та підтримки сільської інфраструктури, спираючись на оцінку (майбутніх) потреб; впровадження гнучкої політики праці та імміграції, сприяння переміщенню робочої сили в райони з високим попитом, полегшення доступу сезонним працівникам); *економічних* (сприяння доступу до фінансових інструментів управління ризиками у сільському господарстві та інноваціях; державне підтримка інвестицій у сфері досліджень і розробок в агропромисловому секторі; запровадження екологічних субсидій та податків; надання цільової інвестиційної підтримки інноваціям зі стійкими результатами; здійснення державних та державно-приватних інвестицій у розвиток сільської інфраструктури та послуг зв'язку); *правових* (гармонізація політики та нормативних актів з метою покращення стійкості; аудит результативності екологічного регулювання сільського господарства; удосконалення управління природними ресурсами шляхом посилення екологічних законів та нормативних актів); *адміністративних важелів* (забезпечення поліпшення функціонування агропродовольчих ринків; поширення доступу до знань агровиробників щодо можливостей розвитку експортного потенціалу; сприяння розвитку торгівлі за допомогою цифрових технологій; сприяння доступу до ринку капіталу шляхом надання інформаційної підтримки; спрощення управління та координації між міністерствами та рівнями управління; створення умов для розвитку професійної та вищої сільськогосподарської освіти, а також консалтингових послуг).

На прикладі країн з інноваційними моделями розвитку агропромислового сектору було розроблено системно-динамічну модель, що надає можливість змодельовати оптимальний рівень витрат на інновації з метою таргетування показників сталого розвитку, зокрема викидів CO₂ та тривалість життя (рис. 7).

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ

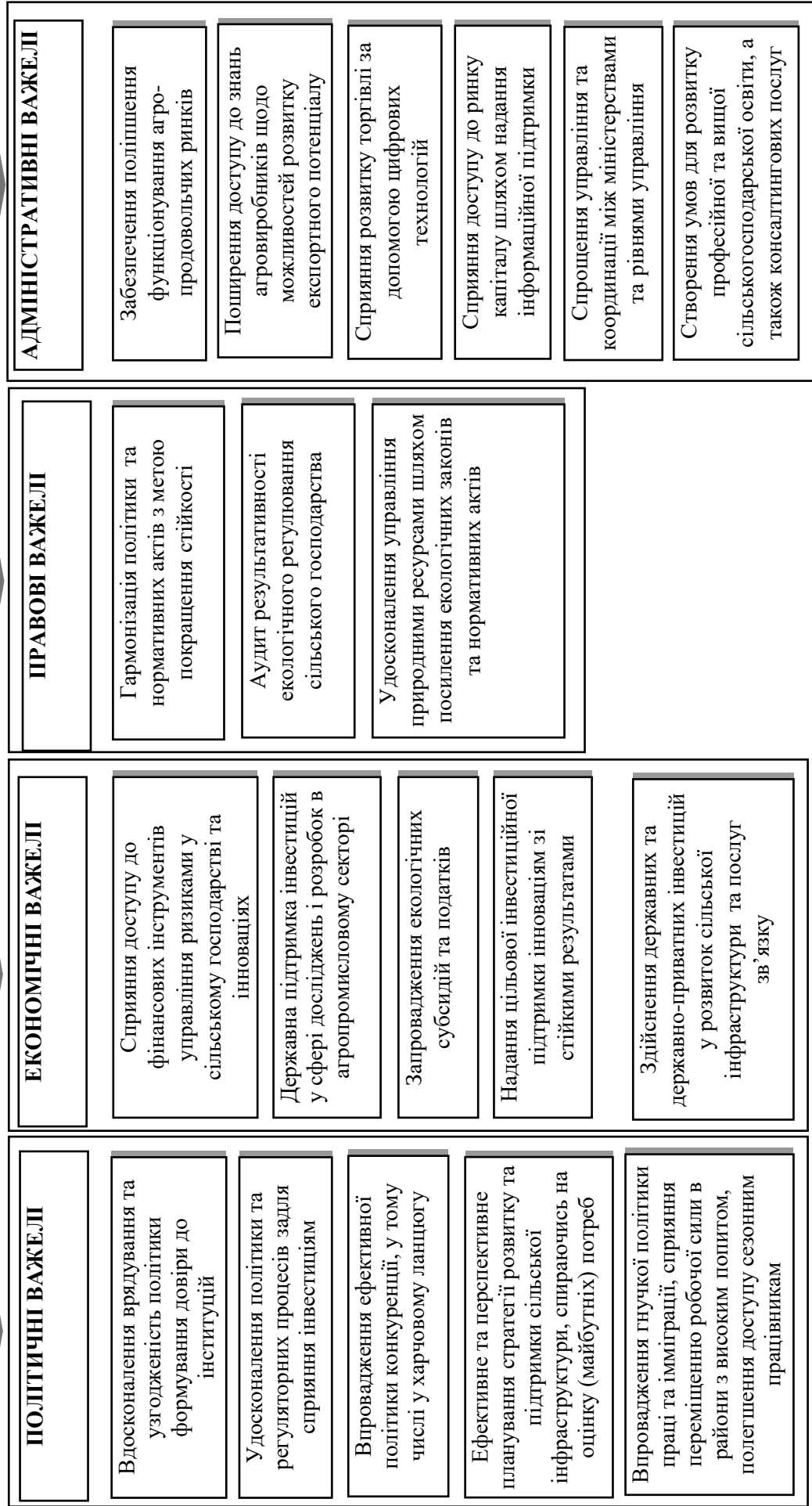

Рис. 6. Підходи до формування напрямів державної та міжнародної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі

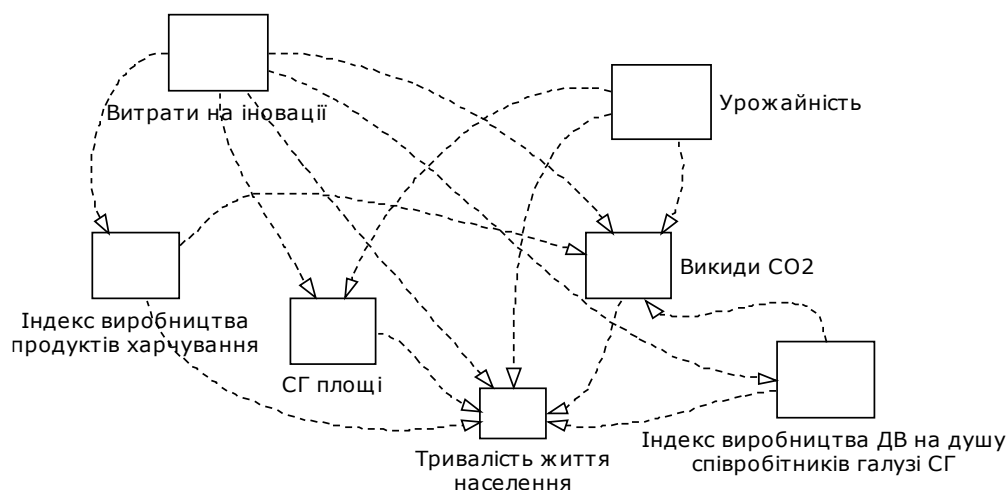

Рис. 7. Системно-динамічна модель оптимального рівня витрат на інноваційну політику в агропромисловому секторі

Розрахунок системно-динамічної моделі було проведено на основі центральної країни другого кластеру – Німеччини (табл. 1).

Таблиця 1

Результати прогонів системно-динамічної моделі

	X1	X2	X4	X6	X8	X9	X10
2019	104,00	49232,78	6857,00	9,28	3,01	83,10	78,40
2020	106,00	48329,00	6900,00	9,41	3,00	82,97	78,26
2021 (прогноз)				9,34	3,1	83,2	78,45

Застосування кількісного економіко-математичного інструментарію довело наявність тісного зв'язку між збільшенням витрат на інновації у групі країн з інноваційною моделлю розвитку агропромислового комплексу та показниками сталого розвитку країн.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вирішено важливе наукове завдання поглиблення теоретичних засад дослідження інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі та розробці науково-практичних рекомендацій щодо міжнародної та державної політики забезпечення їх відповідності викликам глобального сталого розвитку.

У результаті проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Визначено, що сучасний напрям теорії інновацій розглядає сутність та природу інновацій як системний, динамічний, нелінійний процес із залученням низки взаємодіючих суб'єктів. Такий підхід підкреслює значення потоків знань між акторами; очікувань майбутніх розробок технологій, змін ринку та політики; політичного та регуляторного ризику; та інституційних структур, що впливають на стимули та бар'єри. Доведено, що сучасні підходи до дослідження інноваційних систем фокусуються на ролі агентів процесу та розподілених механізмів навчання в умовах технологічних змін.

2. Систематизація складових генезису розвитку інноваційної теорії дала можливість визначити, що її сучасний етап формується у площині теорій

«технологічних інноваційних систем», «технологічних переходів» та «багаторівневої перспективи», що розглядають технологічні зміни не лише з погляду розвитку фізичних технологій, але як процес, що взаємодіє зі змінами в більш широких соціально-економічних структурах, таких як ринкове середовище та переваги споживачів. Системний підхід дослідження природи інновацій виходить за рамки старої лінійної моделі інновацій, завдяки якій збільшення НДДКР автоматично приведе до нових продуктів та послуг, що з'являються в кінці процесу.

3. Визначено, що продукт агропромислового виробництва та відповідно інноваційні технології, якими він забезпечується, що спрямовані на збільшення обсягів виробництва, інтенсифікацію способів виробництва, зменшення витрат та споживання ресурсів, забезпечення робочих місць та отримання доходу населенням відсталих районів, включення до глобальних ланцюгів створення вартості індивідуальних підсобних та фермерських господарств, мають безпосереднє відношення до досягнення таких Цілей сталого розвитку, як подолання бідності, голоду, розвиток інновацій та інфраструктури, скорочення нерівності, відповідальне споживання та виробництво, пом'якшення наслідків зміни клімату, захист екосистем суші.

4. Доведено, що одним із ключових викликів глобального сталого розвитку є сталий розвиток продуктивності сільського господарства для задоволення зростаючого попиту. Попит зазнає структурних змін завдяки таким факторам, як зростання населених пунктів, урбанізація та збільшення доходів на душу населення, тоді як природно-ресурсна база, від якої залежить сільське господарство, буде дедалі більше скорочуватися. Зміна клімату та природні і техногенні катастрофи формують численні ризики: збитки виробництва; деградацію земель, лісів, води, рибних запасів та інших природних ресурсів; занепад темпів зростання продуктивності праці; тиск на екосистеми. Збільшення виробництва продовольства разом із скороченням витрат ресурсів, використанням ощадливих технологій і стимулюванням розвитку дрібних і сімейних господарств є ключовими викликами глобального сталого розвитку у світовому агропромисловому секторі.

5. Детерміновано, що до основних трендів розвитку тенденцій на міжнародних агропродовольчих ринках відносяться такі: зміщення торгівлі агропродовольчою продукцією з профіцитних до дефіцитних регіонів, що відбивається на регіональних торгових патернах; зростання доходів населення, зростання чисельності населення та демографічні зміни, технологічні досягнення та політика визначають зростання та структуру міжнародної торгівлі цією продукцією.

6. Угрупування країн за моделями інноваційного розвитку агропромислового сектору і відповідного впливу на їх сталий розвиток, що отримано шляхом застосування методу кластерного аналізу, дало можливість визначити кластер країн з високо інноваційним агропромисловим сектором, що характеризується високим рівнем врожайності, низькою часткою витрат на ресурси, високим рівнем витрат на інновації, та відповідно – високими стандартами життя населення.

7. Інноваційна активність підприємств агропродовольчого сектору економіки України є вкрай низькою, проте проведені дослідження діагностувало наявність вмотивованості до цього напряму діяльності, що обумовлено можливостями зменшення витрат, зростанням продуктивності праці та можливістю виходу на нові ринки, зростанням прибутків у майбутньому. До існуючих бар'єрів інноваційної

діяльності вітчизняних підприємств агропромислового сектору віднесено обмеженість фінансових коштів, доступ до інформації про передові технологічні рішення та брак комунікацій та компетентностей у сфері інновацій.

8. Запропоновані в роботі підходи до формування напрямів державної та міжнародної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі включають такий комплекс заохочувальних важелів: *політичні* (вдосконалення врядування та узгодженість політики формування довіри до інституцій; удосконалення політики та регуляторних процесів задля сприяння інвестиціям; впровадження ефективної політики конкуренції, у тому числі у харчовому ланцюгу; ефективне та перспективне планування стратегії розвитку та підтримки сільської інфраструктури, спираючись на оцінку (майбутніх) потреб; впровадження гнучкої політики праці та імміграції, сприяння переміщенню робочої сили в райони з високим попитом, полегшення доступу сезонним працівникам); *економічні* (сприяння доступу до фінансових інструментів управління ризиками у сільському господарстві та інноваціях; державна підтримка інвестицій у сфері досліджень і розробок в агропромисловому секторі; запровадження екологічних субсидій та податків; надання цільової інвестиційної підтримки інноваціям зі стійкими результатами; здійснення державних та державно-приватних інвестицій у розвиток сільської інфраструктури та послуг зв'язку); *правові* (гармонізація політики та нормативних актів з метою покращення стійкості; аудит результативності екологічного регулювання сільського господарства; удосконалення управління природними ресурсами шляхом посилення екологічних законів та нормативних актів); *адміністративні* (забезпечення поліпшення функціонування агропродовольчих ринків; поширення доступу до знань агровиробників щодо можливостей розвитку експортного потенціалу; сприяння розвитку торгівлі за допомогою цифрових технологій; сприяння доступу до ринку капіталу шляхом надання інформаційної підтримки; спрощення управління та координації між міністерствами та рівнями управління; створення умов для розвитку професійної та вищої сільськогосподарської освіти, а також консалтингових послуг).

9. Запропонований авторський алгоритм моделювання впливу інноваційної діяльності в агропромисловому секторі на забезпечення глобального сталого розвитку передбачає застосування на першому етапі кластерного аналізу з метою визначення найбільш успішної групи країн з погляду ефективності запровадження інноваційної політики в аграрному секторі та її впливу на сталий розвиток; на другому етапі – визначення підходів до формування державної політики у цій групі країн, спрямованої на підтримку розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі, що забезпечує їх релевантність викликам глобального сталого розвитку; на третьому – моделювання оптимального рівня витрат на інновації з метою максимізації показників сталого розвитку з використанням методу системно-динамічного моделювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективні монографії

1. Коровій Я. В., Орехова Т. В. Теоретико-методологічні основи дослідження стратегій інноваційного розвитку агропромислових підприємств (п. 2.1); Коровій Я. В., Орехова Т. В. Аналіз практики імплементації стратегій інноваційного розвитку

суб'єктами аграрного бізнесу на ринках Європи та Центральної Азії (п. 2.2). *Конкурентні стратегії національних виробників агропромислової продукції у сучасній парадигмі глобального економічного середовища*: монографія / за заг. ред. Т. В. Орехової. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 54–56; 57–62 (0,52 д.а. / 0,26 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні теоретико-методологічних основ дослідження стратегій інноваційного розвитку агропромислових підприємств, аналізі практики імплементації стратегій інноваційного розвитку суб'єктами аграрного бізнесу на ринках Європи та Центральної Азії.*

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу

2. Korovii Ya. V. Agricultural innovations in European and Central Asian countries. *Business Management*. 2019. Vol. 4. P. 69–82 (0,8 д.а.).

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

3. Коровій Я. В. Глобальні виклики розвитку ринку сільськогосподарської продукції. *Економіка і організація управління*. 2016. № 4 (24). С. 329–336 (0,4 д.а.).

4. Коровій Я. В. Оцінювання прогресу запровадження інновацій у сільському господарстві задля сталого розвитку регіону Європи і Центральної Азії. *Галицький економічний вісник*. 2019. Том 59. № 4. С. 112–121 (0,7 д.а.).

Публікації за матеріалами конференцій

5. Коровій Я. В. Основні тенденції розвитку глобального ринку сільськогосподарської продукції. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання*: праці XVII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. 4–6 грудня 2017 р., м. Вінниця. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. Т. 2. С. 183–185 (0,18 д.а.).

6. Коровій Я. В. Аналіз запровадження інновацій в сільському господарстві країн Європи та Центральної Азії. *Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці*: праці XX Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. 23–24 квітня 2020 р., м. Вінниця). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. Том 1. С. 83–86 (0,24 д.а.).

7. Коровій Я. В. Продуктивність та інновації в сільському господарстві в контексті сталого розвитку. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання*: праці XX Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. 24–25 листопада 2020 р., м. Вінниця. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. Том 2. С. 129–134 (0,36 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Коровій Я. В. Інноваційні трансформації в агропромисловому секторі у контексті викликів глобального сталого розвитку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

Дисертаційну роботу присвячено розвитку теоретико-методологічних засад дослідження інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі та розробка науково-практичних рекомендацій щодо міжнародної та державної політики забезпечення їх відповідності викликам глобального сталого розвитку.

Узагальнено теоретико-методологічні підходи до дослідження сутності та природи інновацій. Систематизовано генезис розвитку інноваційної теорії. Визначено напрями впливу інноваційних трансформацій в агропромисловій сфері на досягнення Цілей сталого розвитку. Досліджено сучасні виклики глобального сталого розвитку для світового агропромислового сектору. Визначено тренди розвитку тенденцій на міжнародних агропродовольчих ринках. Узагальнено напрями впливу інноваційного розвитку в агропромисловому секторі як фактору забезпечення глобального сталого розвитку. Досліджено проблеми сталого розвитку агропромислового сектору економіки України. Розроблено підходи до формування напрямів державної та міжнародної політики підтримки розвитку інноваційних трансформацій в агропромисловому секторі. Запропоновано алгоритм моделювання впливу інноваційної діяльності в агропромисловому секторі на забезпечення глобального сталого розвитку.

Ключові слова: агропромисловий сектор, глобальний сталий розвиток, інновації, інноваційні трансформації, міжнародні агропродовольчі ринки, державна та міжнародна політика.

АННОТАЦИЯ

Коровий Я. В. Инновационные трансформации в агропромышленном секторе в контексте вызовов глобального устойчивого развития. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Донецкий национальный университет имени Василя Стуса, Винница, 2021.

Диссертационная работа посвящена развитию теоретико-методологических основ исследования инновационных трансформаций в агропромышленном секторе и разработке научно-практических рекомендаций по международной и государственной политике обеспечения их соответствия вызовам глобального устойчивого развития.

Обобщены теоретико-методологические подходы к исследованию сущности и природы инноваций. Систематизирован генезис развития инновационной теории. Определены направления влияния инновационных трансформаций в агропромышленной сфере на достижение Целей устойчивого развития. Исследованы современные вызовы глобального устойчивого развития для мирового агропромышленного сектора. Определены тренды развития тенденций на международных агропродовольственных рынках. Обобщены направления влияния инновационного развития в агропромышленном секторе как фактора обеспечения глобального устойчивого развития. Исследованы проблемы устойчивого развития агропромышленного сектора экономики Украины. Разработаны подходы к формированию направлений государственной и международной политики поддержки развития инновационных трансформаций в агропромышленном секторе. Предложен алгоритм моделирования влияния инновационной деятельности в агропромышленном секторе на обеспечение глобального устойчивого развития.

Ключевые слова: агропромышленный сектор, глобальный устойчивое развитие, инновации, инновационные трансформации, международные агропродовольственного рынка, государственная и международная политика.

SUMMARY

Korovii Ya. V. Innovative transformations in the agro-industrial sector during the challenges of global sustainable development. – Qualification research work as a manuscript.

Dissertation on the receipt of the scientific degree of candidate of economic sciences on speciality 08.00.02 – World economy and international economic relations. – Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological research basics of innovative transformations in the agro-industrial sector and development of scientific and practical recommendations on international and state policy to ensure their compliance with the challenges of global sustainable development.

Theoretical and methodological approaches to the research of the essence and nature of innovations were generalized. The development genesis of innovation theory was systematized. The directions of influence of innovative transformations in the agro-industrial sphere on achievement of the Sustainable Development Goals were defined. Theoretical and methodological basics for researching the directions of introduction of certain innovation types within realization of innovative strategies of agro-industrial enterprises were improved, namely: the taxonomy of communications between agro innovation strategies, types of innovations implemented according to each strategy and challenges of global sustainable development, which are resolved by each of the innovation strategies presented in the systematization.

The current challenges of global sustainable development for the global agro-industrial sector were studied. Trends of the developing tendencies in international agri-food markets were identified. The influence directions of innovative development in the agro-industrial sector as a factor of ensuring global sustainable development were generalized. The grouping of countries was performed according to the models of innovative development of the agro-industrial sector and the corresponding impact on their sustainable development. This was obtained by applying the method of cluster analysis, which identified a cluster of countries with highly innovative agro-industrial sector, characterized by high yields, low resource costs, high level of innovation spending and respectively - high living standards.

The issues of sustainable development in the agro-industrial sector of the Ukrainian economy were researched. Approaches for the formation of directions of state and international policy to support the development of innovative transformations in the agro-industrial sector were developed, namely a set of political, economic, legal, administrative levers. An algorithm for modeling the impact of innovation in the agro-industrial sector on global sustainable development was proposed.

Keywords: agro-industrial sector, global sustainable development, innovations, innovative transformation, international agrifood markets, state and international policy.

КОРОВІЙ ЯРОСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

**ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ
СЕКТОРІ У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ
ГЛОБАЛЬНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 09.04.2021 р.
Формат 60×90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 362.

Віддруковано з оригіналу макету замовника.
Центр оперативного друку «Документ Принт».
ФОП Кушнір Ю.В.
м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4, 1-й поверх, оф. 114.
Тел. 067 390 20 88.
